

POVEZANOST VJERE I KULTURE

Franjo TOPIĆ, *Vjera i kultura*, KBF, Sarajevo, 2017., 368 str.

Autor je svećenik Vrhbosanske nadbiskupije, postdiplomski studij završio je na Gregorijani u Rimu te od 1985. predaje fundamentalnu teologiju na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Sarajevu, a od 1990. i predsjednik je Hrvatskoga kulturnog društva Napredak sa sjedištem u Sarajevu. U predgovoru knjigu predstavlja kao drugi svezak svojih sabranih članaka o vjeri i kulturi (zbirica izdanoj 2008. dao je naslov *Prilog teologiji ljudskog napretka*). Ovdje pojašnjava zašto se Napredak odazvao pozivu na učlanjenje u dvije socijalne organizacije europske razine (Europski centar za radnička pitanja i Kršćanski radnički pokret) te u Paneuropsku uniju koja za geslo ima starinsko načelo jedinstva u nužnim stvarima, slobode u nedorečenim, ali ljubav u svemu. Svoje zanimanje za kulturu obrazlaže uvjerenjem da teologija treba govoriti čovjeku današnjeg vremena te da bi vjera bez djela bila mrtva.

Knjiga sadrži raznorodne članke, recenzije i predavanja od 1999. do 2016. godine. Svjestan ove raznorodnosti priloga autor je knjigu podijelio u četiri dijela:

- I. Neka suvremena religiozna pitanja, s deset radova (str. 15-182);
- II. Ivan Pavao II. Veliki, s četiri priloga (185-215);
- III. Ogledi o HKD-u Napredak i odabranim temama iz kulture, sa šest priloga (216-315);
- IV. Prinosi i recenzije, s devet priloga (317-358).

Iz Kazala osobnih imena (361-368) vidi se da su najviše spominjani papa Ivan Pavao II., koji je isticao da je mrtva vjera koja ne rađa kulturu, sam autor zbog svojih brojnih predavanja u okviru Napretkovih i drugih manifestacija, zatim papa Benedikt XVI. i vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić.

U prvom dijelu oštro se suprotstavlja pesimistima „koji truju atmosferu govorom o nemogućnosti života Hrvata u ovoj zemlji” (str. 26) te među izazove Katoličkoj crkvi u BiH ubraja: napetost između franjevac i biskupijskih svećenika, podupiranje nataliteta i zdravih obitelji, edukaciju vjernika laika za njihovu ulogu, san o Katoličkom sveučilištu i dr. Člankom „Novije rasprave o nužnosti Crkve za spasenje” (31-49) iznosi dobar pregled poslijesaborskih smjernica crkvenog učiteljstva u kojima se priznaje mogućnost spasenja nekatolicima i nekršćanima, ali se ističe potreba Crkve kao redov-

nog sakramenta spasenja. Obradio je Doktrinarnu notu o katolicima u politici Kongregacije za nauk vjere iz godine. 2002, dok ju je vodio kardinal Ratzinger, uklopivši je u širi kontekst o odnosu Crkve i politike u pluralnom društvu (51-68). U ovaj dio uvrstio je i svoje izlaganje iz godine 2008. „BiH kao mjesto dijaloga” (69-72), zajedno s radom „Kršćansko-muslimanski dijalog u BiH”, koji je izvorno priredio godine 2007. za Zbornik u čast biskupu A. Škvorčeviću (73-93). Na njemačkom je o istoj temi objavio rad u Grazu 2009. te ga ovamo uvrstio. Tom temom bavio se na međunarodnom seminaru 2009. te uvrstio i taj tekst na talijanskom (121-133). Jednu temu posvetio je francuskom filozofu i antropologu Reneu Girardu (1923. - 2015.) koji se hrabro upušta u analizu nasilja, ali vjeruje u pobjedu križa nad nasiljem u vremenu izгона religioznoga iz znanosti (135-156).

U drugom dijelu skupio je svoje radove o papi Poljaku i pjesniku Ivanu Pavlu II., od koji su neki nastali u povodu njegove smrti 2. travnja 2005., kao prvome papi ne-Talijanu nakon 450 godina. Topić se nije mogao baviti učiteljskim enciklikama pape Poljaka, nego njegovim gledanjem Europe kao zajedničkog doma brojnih naroda te posebno BiH, koju je smatrao mogućom, uz nužni dijalog i međusobno opraštanje onih koji tu žive. Između ostaloga, prikazao je Papinu knjigu *Sjećanje i identitet* koja je prevedena na hrvatski (211-215).

U treći dio uvrstio je svoja izlaganja u prigodi stote obljetnice Napretka, zatim o humanitarnom djelovanju Napretka u toku rata u BiH 1991. - 1995. U ovom dijelu značajno je deset načela Napretka kako ih živi i članovima predlaže sadašnji predsjednik (str. 256-257). Ovdje je uvrstio i svoje predavanje sa simpozija 8. do 10. studenog 2013. o vrhbosanskom svećeniku i hrvatskom povjesničaru Krunoslavu Draganoviću (1903. - 1981.), koji je nakon 25 godina zbrinjavanja hrvatskih političkih izbjeglica u inozemstvu za najoštrijih godina komunističkog režima u ondašnjoj Jugoslaviji „doveden” u domovinu te je od klerika u vlastitoj biskupiji i političkih emigranata u inozemstvu sumnjičen, čime je platio to da je pušten na slobodu nakon „samo” 18 mjeseci udbaškog saslušavanja (293-315).

Među recenzijama uvrštenim u četvrti dio važni su: izvješće o simpoziju i knjizi *Vjerski ratovi, ratovi protiv vjere* iz godine 2016. (325-332) te prikaz Ratzingerove knjige *Vjera – istina – tolerancija* koja sadrži njegove članke o suodnosu vjerske istine i katoličke teologije pred fenomenom religijskog pluralizma (članci prevedeni na hrvatski 2004.). Također donosi recenziju knjige splitskog teologa Nikole Bižace *Ogledi iz teologije religija* iz godine 2008. Za razliku od Drugoga vatikanskog, koji pred religijskim pluralizmom ne razmišlja o vjerskoj istini, nego o ljudskom dostojanstvu i slobodi kod

„drugačijih”, Ratzinger je ponajprije okrenut vjerskoj istini i Kristu kao jedincatom posredniku spasenja. Bižaca ima hrabrosti kritizirati kardinala Ratzingera, a obojica su uvjereni da su dobronamjerni katolički teolozi.

Autor u ovim prilogima razmišlja o mogućnosti suživota triju različitih naroda u današnjoj BiH, ali i o djelima nekih suvremenih filozofa i teologa koji vide spojivost između kršćanstva i znanosti. Knjigu toplo preporučujem studentima teologije i onima koji se trude povezivati vjeru i kulturu u pluralnom svijetu.

Mato Zovkić